

ÅRSBERETNING

2025

MUSEUM
MIDTJYLLAND

ÅRSBERETNING 2025

Redaktion: Maja Theodoraki

Konceptdesign: Heavy

Fotos, hvor andet ikke er angivet: Maja Theodoraki

Omslagsfoto: Maja Theodoraki

Copyright Museum Midtjylland 2026

Museum Midtjylland

Vestergade 20

7400 Herning

CVR-nummer: 26793351

P-nummer: 1003344912

INDHOLD

Forord	3
Mission & vision	5
Museets formidling	7
Årets udstillinger	10
Dansk Håndbold i 90 år	13
The Hockey Factory	15
Årets udgravninger	16
Hedegård	20
Samlingen, bevaring og indsamling	25
Forskning og publicering	28
Dranella - et dansk modeventyr	31
Frivillige og venneforeninger	33
Sponsorater og partnerskaber	37
Et smugkig ind i 2026	39
Museum Midtjylland i tal	41

Kristine Holm-Jensen,
Direktør for Museum
Midtjylland

FORORD: TAK FOR I ÅR!

2025 har været et år, hvor Museum Midtjylland endnu tydeligere har markeret sig som et regionalt kraftcenter for kulturhistorie, forskning og formidling. Vi har fortsat den målrettede realisering af målene i vores strategiplan, og igen i år har vi valgt at tænke ud over museets egne rammer for at møde publikum dér, hvor de er.

Det har løftet både vores synlighed, vores rækkevidde og vores betydning – samtidig med at vi fortsat har udviklet museets kerne: den dybe kulturhistoriske viden om Midtjylland.

UDSYN I EN FORANDERLIG VERDEN

Som lokalhistorisk kulturinstitution er vores opgave ikke kun at bevare fortiden, men også at skabe rødder i nutiden. I en tid med stigende internationale politiske spændinger og global uro bliver denne opgave kun endnu vigtigere.

Når omverdenen forandrer sig hastigt, har mennesker brug for steder, historier og fællesskaber at spejle sig i. Museer som vores udgør et ankerpunkt, hvor lokal identitet, erfaringer og

fortællinger kan fastholdes og gives videre. I 2025 har vi derfor ikke kun fokuseret på vores egen drift og udvikling, men også løftet blikket mod den større rolle, vi spiller i samfundet. Vi er her for at skabe forankring, forståelse og fællesskab – og denne opgave bliver kun mere central i de kommende år.

TILPASNING TIL DEN NYE MUSEUMSLOV

Året har været præget af en vigtig intern opgave: tilpasningen til den nye museumslov. Vi har arbejdet grundigt og fremadskuende med at omsætte lovens krav til praksis og sikre, at museet står solidt juridisk, organisatorisk og fagligt. Det har krævet tid, dialog og forankring – og det er lykkedes på grund af medarbejdernes store engagement og professionalisme.

PROFESSIONALISERING OG FREMTIDSSIKRING

I år har vi gennemført en ændring i bestyrelsens sammensætning som følge af vedtægtsændringen fra 2024. Ændringen markerer et vigtigt skridt i retning af yderligere professionalisering af bestyrelsesarbejdet og en styrkelse af museets strategiske ledelse.

Med den nye bestyrelsesstruktur får museet en endnu stærkere kobling mellem faglighed, styring og udviklingskraft – et fundament, der understøtter museets vækst og udvikling i de kommende år.

EN ORGANISATION I FORANDRING

Væksten mærkes ikke kun i udstillinger, udgravninger og projekter. Bag scenen har 2025 været præget af et intensivt arbejde med at udvikle organisationen, så den matcher de nye realiteter: flere gæster, højere omsætning og et voksende antal projekter. Der har været travlt, og det har sat fokus på, at vi også skal have en bæredygtig organisation. Hele medarbejderstaben har deltaget i denne udviklingsproces med stor åbenhed og stærkt engagement, hvilket har været afgørende for, at vi bevæger os trygt og professionelt ind i museets næste fase.

STORT TAK

Jeg vil gerne takke alle medarbejdere, frivillige, samarbejdspartnere, fonde, sponsorer samt Ikast-Brande og Herning kommuner og Slots- og Kulturstyrelsen. Det er deres dedikerede indsats i dagligdagen, som får tingene til at ske og sikrer, at de ambitiøse projekter og tiltag lander, hvor de skal.

Der skal også lyde en stor tak til vores samarbejdspartnere inden for foreningslivet, andre museer, forskningsinstitutioner og oplevelseslivet. Derudover skal der lyde en stor tak til Museum Midtjyllands bestyrelse og alle andre i museets netværk, der gennem året har bidraget, udfordret og støttet op om museets virke. Ikke mindst en stor tak til alle vores gæster i årets løb.

Vi er her for jeres skyld og glæder os hver dag til at skabe gode og perspektivrige oplevelser for jer.

KRISTINE HOLM-JENSEN

Museumsdirektør

MISSION & VISION: DET VI GØR, ER, VIL & SKAL

Museum Midtjylland er en selvejende institution og et statsanerkendt, kulturhistorisk museum, som formidler og levendegør den midt- og vestjyske historie som en del af en lokal, men også national og international fortælling.

Museum Midtjylland bestod i 2025 af besøgsstederne: Frilandmuseet Herning, Herningsholm Museum, Klosterlund Museum og Tekstilmuseet.

Museum Midtjylland skal gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling virke for at sikre kulturarven i sit ansvarsområde, som dækker Herning og Ikast-Brandekommuner.

Tilsammen fortæller de om hedeegnens rige kulturhistorie og industrisamfundets rivende udvikling; et fokusområde, som spænder fra stenalderboplads, jæger-samlergrupper og hosebinder til tørvegravere, skovriddere og syersker. Her fortælles om den helt fjerne fortid, som museet afdækker ved arkæologiske udgravninger og udstillinger. Men også om den nyere tid, hvor især tekstilindustrien har spillet

en stor og betydningsfuld rolle – ikke kun i museets geografiske område, men også for resten af Danmark.

VISION

- Museets forankring afspejler sig i et dybt engagement i vores lokalområde, hvor vi sammen skaber rammen om fællesskaber.
- Vi bruger kulturhistorien som et humoristisk og alvorligt rum for debat, refleksion og dannelse.
- Vores besøgssteder har klare profiler, der tager udgangspunkt i det enkelte steds særlige kvaliteter og i museets brugere.
- Vores kulturhistoriske formidling er båret af høj faglighed.
- Vi forsker og bevarer med udgangspunkt i mennesket bag vores materielle kulturarv og gør det sammen med museer og forskningsinstitutioner i ind- og udland.
- Museum Midtjylland er en attraktiv arbejdsplads, hvor medarbejdere og frivillige løfter i flok.

VORES MISSION

Vi belyser, hvordan mennesker i Midtjylland har forvaltet deres livsgrundlag gennem tiden.

Vi arbejder med at gøre kulturhistorien relevant og tilgængelig.

Vi er forankret i den materielle kulturarv, som vi bevarer og udvikler gennem forskning og formidling. Det gælder både vores eksisterende samlinger og den nye viden, vi skaber gennem arkæologiske undersøgelser og nyere tids fokuserede indsamling.

VORES VÆRDIER

MODIG

Vi tør eksperimentere med, hvordan vi forstår og formidler kulturhistorien.

DEDIKERET

Vi er kompetente og repræsenterer en høj grad af troværdighed og faglighed.

IMØDEKOMMENDE

Vi er folkelige og uhøjtidelige og møder vores brugere der, hvor de er.

PUBLIKUM & FORMIDLING

SAML
OG S
JÆ

Hvordan

” Jeg adskilte
da jeg også
markederne, hvor
deres skraidespande. Men
tiden spiser jeg af naturen af
erne. Særligt bær, svampe, pl
ter og nødder.

Jeg oplever dog at meget viden des
re er blevet tabt med tiden, og at de
udfordrende at genlære det på egen
hånd. ”

Anna-Caroline Fosmar

Vinterferie på Klosterlund Museum hvor gæster kunne lave deres egen trolde.

Forrige side: Der gøres klar til åbningen af udstillingen 'Nomadeliv' på Klosterlund Museum.

ÅRETS HØJDEPUNKTER I FORMIDLINGEN

Det har været et godt og travlt år i formidlingen. I 2025 satsede vi især på at nå nye gæster uden for museerne gennem meningsfulde og givende samarbejder.

Her på Museum Midtjylland fortsætter vi med at slå egne publikumsrekorder. I 2025 nåede vi således op på 46.485 gæster. I al den tid, der er blevet talt gæster på museet, har vi aldrig nået så mange. Det skyldes ikke mindst, at vi igen i 2025 har arbejdet aktivt med at rykke ud af huset og invitere nye publikumsgrupper ind i kulturarven – blandt andet gennem vores store håndboldudstilling i forbindelse med VM (denne udstilling kan du læse mere om på side 12).

Publikumsarbejdet udvikler sig fortsat, og vores indsats for at styrke museets rolle og relevans i Midtjylland bærer tydeligt frugt.

BØRN OG UNGES MØDE MED KULTURHISTORIEN

Et af årets store højdepunkter var, at det i 2025 lykkedes at sikre bevillingen til undervisning i Herning Kommune. Det er et gennembrud, der rækker langt ud over årets drift: Med bevillingen er det nu sikret, at børn og unge i kommunen får garanteret adgang til deres egen kulturarv.

Sammen med Det Rullende Museum, som siden 2022 har kørt ud til skolerne i Ikast-Brande Kommune, udgør det et centralt element i museets dannelsesopgave. Det gør det muligt at udvikle og styrke vores læringstilbud, så de når ud til endnu flere skoleelever og institutioner.

HÅNDVÆRK FOR DE YNGSTE

I august 2025 gennemførte Museum Midtjylland Fagenes Fest på Frilandsmuseet Herning – en samlet satsning med både udstilling, aktivitetskort og et særligt arrangement for førskolebørn, der gennem leg og sansebaserede

aktiviteter fik deres første erfaringer med håndværk. Med Fagenes Fest styrkede museet sin strategiske indsats for tidlig kulturel forståelse og forankringen af håndværkets kulturhistorie hos de yngste brugere og projektet fortsætter ind i 2026 med undervisning for førskolebørn.

FORSKNINGSFLAGSKIB

Ved Hedegård gravede museets arkæologer igen i forbindelse med forskningsprojektet UNDER PRES. Årets udgravning viste, at der på stedet har ligget et tempel af enestående karakter. Det er med til at cementere vores antagelser om, at området omkring år 0 har været et absolut magtcentrum i Danmark. UNDER PRES fortsætter som et flagskib for museet, hvor forskning, formidling og folkelig interesse smelter sammen. Igen i år var der stor interesse for udgravningen, med flere arrangementer for alle interesserede samt et samarbejdsarrangement med keramikeren Nina Lund som igen i år nyfortolkede fund fra Hedegård, som blev udstillet i hendes atelier i Hedegård. Også flere skolebørn fik historien fra området - og både nationale og internationale medier lagde vejen forbi. Læs mere på side 20.

HÆRVEJSSATSNINGEN – FRA VISION TIL BEVILLING

Museets arbejde med at udvikle Klosterlund Museum til et centralt stop på Hærvejen havde høj prioritet i 2025. Vi har arbejdet på at skabe det grundlæggende koncept for stedets udvikling, og det bar for alvor frugt: Ikast-Brande Byråd bevilgede midler til den fremtidige udvikling.

Det markerer et væsentligt skridt fra strategi til realisering og er en milepæl i vores indsats for at skabe en ny destination, hvor natur og kulturhistorie smelter sammen i en fælles oplevelse, der kan trække gæster fra et langt større opland end i dag. Arbejdet fortsætter de kommende år og det nye Klosterlund vil i de kommende år gradvist udvikle sig.

NATIONAL GENNEMSLAGSKRAFT

Dranella-bogen udkom i 2025 og gav museet massiv national omtale. Udgivelsen har styrket Museum Midtjyllands position som en aktør på den nationale arena for forskning og formidling af mode- og tekstilindustriens historie. Arbejdet med bogen er sket i tæt samarbejde med en national kreds af forskere og forskningsinstitutioner, hvilket har forankret projektet fagligt og åbnet nye partnerskaber for fremtidig

forskning.

JUL PÅ HERNINGSHOLM

I år valgte vi at lave en stor folkelig satsning på Herningsholm Museum med en juleudstilling. Det blev et stort tilløbsstykke og skabte en ramme for fællesskab, historisk atmosfære og gensynsglæde med Pyrus fra TV 2's julekalender Alletiders Nisse. Der kom mange værdifulde erfaringer med at skabe oplevelser af mere kommerciel karakter, som vi tager med os videre.

Du kan læse mere om denne og alle museets andre særudstillinger på de kommende sider.

MAJA THEODORAKI

Kommunikationsansvarlig

KRISTINE HOLM-JENSEN

Museumsdirektør

UDSTILLINGER & UDGRAVNINGER

Fra særudstillingen
'Fashion Dumpsite'
på Tekstilmuseet.

Forrige side:
Fra udstillingen
'Fagenes Fest' på
Frilandsmuseet
Herning.

ÅRETS UDSTILLINGER

Arbejdet med vores udstillinger er en kombination af permanente udstillinger med grundfortællinger fra vores lokalområde, og kortere særudstillinger, som relaterer sig til vores arbejdsområder. Her er en oversigt over museets nyopsatte udstillinger og særudstillinger fra 2025.

STRIK FRA 40'ERNE & 50'ERNE

1. JANUAR - 30. MARTS, TEKSTILMUSEET

På Tekstilmuseet kunne museets gæster opleve en lille særudstilling med historiske tekstiler fra museets samling fra 1940'erne og 1950'erne. I udstillingen viste museet strik fra 40'erne, hvor de materielle og økonomiske begrænsninger kan ses i slidte og lappede trøjer, som er strikket af garnrester og med garn fra ældre trøjer, som er trevlet op.

I kontrast hertil er 50'ernes økonomiske opsving afspejlet i velholdte, farvekoordinerede tøjgenstande, som er bevaret uden meget slid.

Udstillingen satte fokus på, hvordan materielle og økonomiske forhold har formet danskernes tøjvalg, og skabte stof til eftertanke om nutidens tekstile ressourcer.

DANSK HÅNDBOLD I 90 ÅR

14. JANUAR - 2. FEBRUAR, MCH MESSECENTER HERNING

I anledning af DanskHåndbolds 90-års jubilæum åbnede Museum Midtjylland i samarbejde med DanskHåndbold og MCH A/S en udstilling i fanzonen under VM i Herrehåndbold 2025.

Gennem genstande, billeder og film fra et helt århundrede kunne man følge historien fra markhåndbold til det indendørs 7-mandspil, fra bolsjedrengene til de jernhårde ladies i de gyldne 90'ere, herrernes længe ventede guld i 2008 og meget mere.

Du kan læse mere om udstillingen på side 13.

FASHION DUMPSITE

24. JANUAR - 30. APRIL, TEKSTILMUSEET

Med fotoudstillingen Fashion Dumpsite på satte Tekstilmuseet i foråret fokus på tøjforbrug, genbrug og klima. Danskerne indleverer store mængder brugt tøj til genbrug, men langt fra alt ender i danske genbrugsbutikker eller bliver genanvendt. En betydelig del bliver i stedet sendt til tøjmarkeder i blandt andet Ghana og Peru, hvor mere end 15 millioner stykker tøj ankommer hver uge, og over 30.000 mennesker arbejder med dem.

Fotograf Søren Zeuth har dokumenteret både hverdagen på markedet og den seks kilometer lange tekstillosseplads ved kysten, hvor alt det tøj, der ikke kan genbruges, ender – før det til sidst bliver skyllet ud i Atlanterhavet. Hans billeder skildrer både menneskene, der lever af det brugte tøj, og de enorme mængder affald, der samler sig ved Accras kyst.

THE HOCKEY FACTORY

3. MAJ - 21. DECEMBER, TEKSTILMUSEET

I maj måned lagde Herning hus til VM-slutrunden i ishockey – og på Tekstilmuseet kunne man komme helt tæt på ishockeyens historie lige her i en af Danmarks store ishockeybyer. Udstillingen dykkede ned i historien; fra de første skøjter lavet af knogler i vikingetiden til nutidens moderne udstyr.

Udstillingen viste også, hvordan sporten udviklede sig fra at blive spillet på søer og parkeringspladser til hallerne kom til, og professionalisering af sporten tog fart.

Læs mere om udstillingen på side 15.

NOMADELIV

21. JUNI - 19. OKTOBER, KLOSTERLUND MUSEUM

I sommeren og efteråret viste vi særudstillingen 'Nomadeliv' på Klosterlund Museum. Med udgangspunkt i Anna-Caroline Fosmarks erfaringer som "moderne nomade" blev der sat fokus på både nutidige og fortidige former for nomadeliv.

I ord og billeder viste udstillingen, hvordan livet i naturen har formet sig for Anna-Caroline og dragede paralleller til museets udstilling om stenalderjægerne, som levede et nomadeliv i samspil med naturen ved Bølling Sø for 10.000 år siden.

Anna-Caroline Fosmark er eventyrer, naturmenneske, kunstner og kendt fra DR programmerne 'Alene I Vildmarken' og 'Danmarks Bedste Portrætmaler'. Hun tog i 2021 en drastisk beslutning om at forlade det moderne liv, som de fleste af os kender det, og i stedet leve i naturen året rundt.

FAGENES FEST

17. AUGUST - 31. OKTOBER, FRILANDSMUSEET HERNING

I forbindelse med EuroSkills Herning 2025 åbnede Frilandsmuseet Herning i sensommeren og efteråret en særudstilling, hvor håndværk, fællesskab og traditioner var i centrum. Udstillingen hed 'Fagenes Fest', og den tog netop afsæt i de festlige håndværkerbegivenheder fra 1940'erne, hvor byens håndværkere mødtes i venskabelig kappestrid – smede og bryggeriarbejdere dystede i tovtrækning, mens husassistenter løb om kap med koste og fyldte vandspande.

I udstillingen var der både redskaber fra nutidige og svundne erhverv, og hele familien kunne opleve forskellige stationer med fokus på de enkelte håndværk. Her kunne man blandt andet prøve at bygge en tagkonstruktion eller mure i 1/2 stensløberforbandt i museets murerhjørne.

ALLETIDERS PYRUS

14. NOVEMBER - 21. DECEMBER, HERNINGSHOLM MUSEUM

Fra den 15. november til d. 21. december blev Herregården Herningsholm forvandlet til nisse- og rigsarkiv, da et udvalg af flotte rekvisitter og originale kostumer fra julekalenderen om Pyrus flyttede ind.

Gæster kunne blandt andet se den originale model af "Nissebo", Pyrus' hip-hop nissedragt, Frejas julekjole og prøve at "gå glad i bad" i den store urtepotte, som Kandis og de andre nisser fra den populære julekalender.

I forlængelse af udstillingen var der kreativt værksted for børn og voksne, og hele familien kunne desuden opleve en mindre udstilling med julepynt fra 1900-tallet samlet fra Herning og omegn.

MAJA THEODORAKI

Kommunikationsansvarlig

DANSK HÅNDBOLD I 90 ÅR

Museum Midtjylland indledte i efteråret 2024 et samarbejde med MCH Messecenter Herning A/S og DanskHåndbold med henblik på et "håndboldmuseum", der ville blive en del af fanzonen under VM i herrehåndbold i januar 2025. Man kunne kalde det en "satellit"-særudstilling, men det var i bund og grund en meget ny og banebrydende tilgang til kulturformidling. Den fik overskriften "Dansk Håndbold i 90 år", da 2025 markerede 90-året for stiftelsen af det, der dengang hed Dansk Håndbold Forbund.

Udstillingen havde afsæt i Tekstilmuseets treårige særudstilling "We are the Champions", hvor strategien var at nå ud til en målgruppe, der ellers er underrepræsenteret på museet. Håndboldmuseet var på flere måder et eksperiment, der ligger i forlængelse af Museum Midtjyllands mission om at gøre kulturhistorien relevant og tilgængelig - samt i tråd med vores værdi om at være modig og turde formidle historien i nye rammer.

Denne vision blev til fulde realiseret under udstillingen under VM i håndbold.

DANSK HÅNDBOLDHISTORIE

Udstillingen fortalte dansk håndbolds historie i Danmark fra de første nedskrevne regler til dansk medaljeregning i det nye årtusinde. Ligesom andre store sportsgrene blev håndbold udviklet under sekelskiftets tanker om kropsopsbygning og sundhed. Håndbold egnede sig godt som skolesport, idet den krævede mindre plads end fodbold. Vores udstilling fortalte historien om nogle af de pionerer, der var med til at definere håndbold op gennem det 20. århundrede.

Spillet rykkede fra græsmarkerne og ind i hallerne, der især i 1970'erne og 1980'erne skød op i hele landet. Danskerne blev for alvor håndboldfans, da landsholdene - først Bolsjedregene og siden De Jernhårde Ladies - gjorde sig gældende i internationale turneringer.

Samarbejdet med MCH og DanskHåndbold gav mulighed for at bruge virkemidler og plads, der ikke altid er mellemstore museer beskåret. Resultatet blev en funkende flot udstilling med billeder, bevægelse og en usædvanlig fremvisning af det gyldne VM-trofæ, der ellers ikke forlader bankboksen.

BESØGSTAL OG OMTALE

Helt præcis besøgte 23.235 mennesker museet i de otte dage, det var muligt.

Udstillingen var åben for alle med billet til én af Danmarks kampe. At vi samtidig kunne kalde det "Verden største håndboldmuseum" gav masser af omtale i nationale og lokale medier.

PERSPEKTIVER

Der findes flere sportssamlinger rundt om i landet, men på nuværende tidspunkt ikke noget nationalt sportsmuseum. Håndboldens historie har heller ikke før været fortalt på denne måde og gjort tilgængeligt for så mange mennesker.

Succesen blev afsæt for yderligere samarbejde i 2026, hvor museet også åbnes for folk uden billet til kampe.

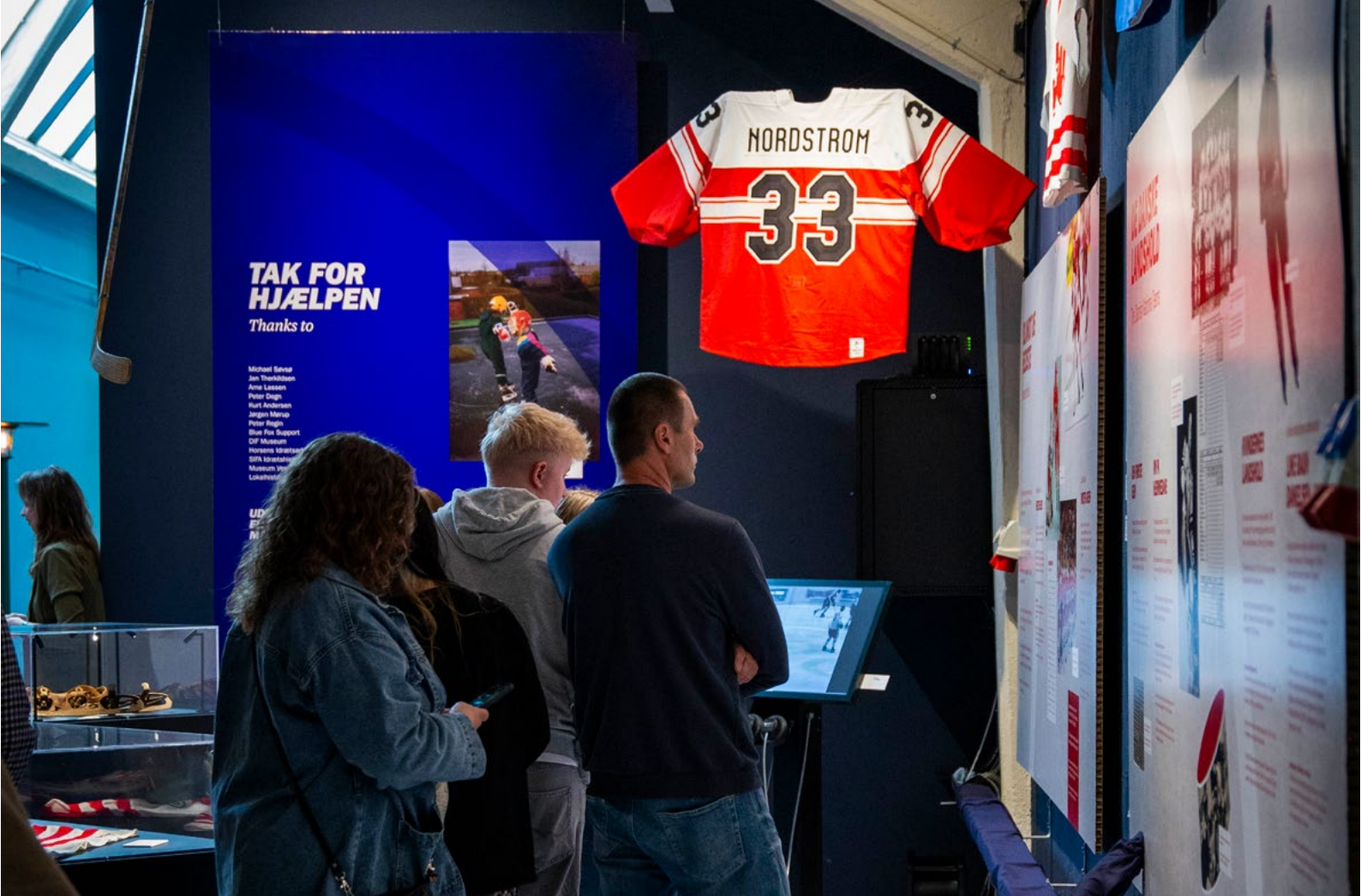
Museum Midtjyllands inspektører har i arbejdet med denne og den efterfølgende udstilling om ishockeyhistorie haft et eksemplarisk samarbejde med sportssamlinger og idrætshistorikere.

"Dansk Håndbold i 90 år" viste os en ny form for samarbejde, der forhåbentlig vil danne præcedens for, hvordan kulturhistorie kan formidles til et stort publikum i uventede omgivelser.

ANNE LINE TRØLLIUND NIELSEN

Museumsinspektør

Udstillingen kunne opleves på Tekstilmuseet fra d. 3. maj til d. 21. december 2025.

THE HOCKEY FACTORY

Under VM i ishockey i Jyske Bank Boxen i Herning kunne fans og interesserede gå på opdagelse i den lokale og nationale ishockey-historie på Tekstilmuseet. Efter succesen med et håndboldmuseum i selve fanzonen var vi spændte på at afprøve en lignende udstilling i museets egne rammer, og også denne udstilling havde afsæt i Tekstilmuseets treårige særudstilling "We are the Champions", hvor strategien var at nå ud til nye målgrupper.

Udstillingen gav et portræt af dansk ishockey - fra spontant arrangerede mesterskaber, når frosten var hård nok, til en fast trup af byer med kølede haller, sponsorerede klubber og et ægte ishockey-miljø. Hernings ishockey-historie og talentudvikling fyldte selvfølgelig en del i udstillingen, og derudover var der også nationale perspektiver.

Fortællingen om A-landsholdets overpræstationer kunne ikke have været mere aktuel, idet herrelandsholdet opnåede den hidtil bedste

placering med en sejr over Canada og en 4. plads ved dette VM.

Titlen på udstillingen refererer til det usædvanlige miljø omkring Hernings hockey-klub hvor hele fem NHL-spillere er udklækket. Genstandene i udstillingen var indlånt fra tidligere og nuværende ishockeyspillere, Museum Vest samt idrætsmuseer i hhv. Aalborg, Horsens og Dansk Idræts Forbund. Vi havde et virkelig godt og tæt samarbejde med flere af de spillere, der spillede i Herning Ishockey Klubs første mesterskaber. Deres tillid og generøsitet var afgørende for, at vi kunne lave en flot og autentisk udstilling.

Åbningen var utrolig festlig og med en rørende og personlig åbningstale fra blandt andre Line Baun Danielsen, hvis udstyr og medalje også var udstillet.

ANNE LINE TRØLLIUND NIELSEN
Museumsinspektør

I sommeren 2025 havde Museum Midtjylland igen en stor forskningsudgravning ved Hedegård.

ÅRETS UDGRAVNINGER

Museum Midtjylland varetager det arkæologiske ansvar og de bygherrefinansierede undersøgelser i Herning og Ikast-Brande kommuner.

Arkæologernes 2025 var et forholdsvis roligt år. I Herning og Ikast-Brande kommuner er der gennemgået 2.365 byggesager. Selvom det med første øjekast er en lille nedgang sammenlignet med de 2.407 byggesager i 2024, ligger tallene siden 2020 på et højt niveau.

Samtidig begynder den Grønne Trepert og skovrejsningerne at fylde mere og mere i vores sagsbehandling. Her drejer det sig næsten udelukkende om gigantisk store arealer, hvor der skal tages stilling til berørte fortidsminder – et arbejde der dermed fylder timemæssigt meget efterhånden.

I forbindelse med byggesagerne drejer det sig dog om store og små byggerier, hvor der skal

tages stilling til, om skjulte fortidsminder berøres. I de tilfælde, hvor den arkivalske kontrol indikerer, at der kan være skjulte fortidsminder, bliver bygherren kontaktet, og der foretages besigtigelser eller egentlige afgravninger. Dette resulterede i 18 besigtigelser, otte selvbetalte mindre undersøgelser og 19 bygherrebetalte (større) forundersøgelser forud for kommende anlægsarbejder. Sidstnævnte er en stigning fra 13 forundersøgelser i 2024. Udover disse forundersøgelser havde museet gang i fem bygherrebetalte udgravninger samt en forskningsudgravning, som er en kap. 8 udgravning mindre end i 2024.

Felt- samt beretningsarbejde gav en omsætning på ca. 7 mio. Derudover har den arkæologiske afdeling haft indtægter fra diverse eksterne samarbejdspartnere og fonde. Dermed har vores omsætning steget lidt sammenlignet med 2024. Overordnet set synes aktivitetsniveauet inden for byggeri og anlæg let stigende. I Herning Kommune ligger antallet af de private,

byggeherrefinansierede byggerier med otte på et stabilt niveau i forhold til 2024, hvor det drejede sig om syv projekter. Antallet af de kommunale projekter er let faldet til fire sammenlignet med de seks projekter i 2024. I Ikast-Brande Kommune holder sig antallet af de kommunale projekter på de nulsager ligesom i 2024.

Antallet af byggesager finansieret af private byggeherre ligger på fire og holder sig dermed på samme niveau som de foregående år. Endelig har der i 2025 været 26 skovrejsningssager. På baggrund af de forundersøgelser vi gennemførte i 2025, kan vi dog se frem til en lidt mere travl første halvdel i 2025 med blandt andet flere større udgravninger.

De arkæologiske undersøgelser frembragte fund fra alle perioder, men med en for vores område typisk hovedvægt på bopladsspor fra jernalderen. Fremhæves skal her landvindingen inden for vores viden om jernalderens bygningstømmer og bygningskonstruktion på baggrund af fundene fra Store Lysgård. De omfattende, foreløbige resultater fra forskningsudgravningen i Hedegård er blevet beskrevet i sit eget afsnit.

I det følgende vil undersøgelser, som frembragte ny viden, blive kort opridset.

SÆRLIGE UDGRAVNINGER & FUND

ET HULBÆLTE SYDØST FOR HAVNSTRUP

Fra d. 20. januar og året ud har Museum Midtjylland forundersøgt et op til 50 meter bredt og ca. 8km langt tracé i forbindelse med forlægningen af rute 15 mellem Ringkøbing og Herning. Projektet omfatter sideforskydning af vejen syd om Haunstrup, samt nye parallelveje og regnvandshåndtering.

I alt drejer det sig om 536.000m². Undersøgelsen er stadig igangværende ved årets udgang, men på nuværende tidspunkt omfatter de arkæologiske fund 11 flintfund (fundet i samme afgrænsede område), 7 kogestensgruber, samt et hulbælte, som formodes at være fra samme konstruktion fundet ved HEM 6019 Tothøjvej Energinet ca. 900m sydøst herfor. Begge hulbælter har samme orientering (NV-SØ). Hulbæltet fra rute 15 er indstillet til arkæologisk udgravning, som vil finde sted i løbet af 2026.

HEM 5953 RUTE 15, RINGKØBING-HERNING

FUNDRIGE LERTAGNINGSGRUBER I NØRRE SNEDE

I forbindelse med tilbygningen til et stuehus ved Nørre Snede har museet den 11-12. marts 2025 besigtiget det muldafrømmede areal samt udgravet tre lertagningsgruber med skår fra sen bronzealder/tidlig førromersk jernalder. Især var den ene grube fundrig, da der her hjemtoges knapt 10 kg skår.

HEM 5992 SKOVBAKKEN 38, NØRRE SNEDE, NR. SNEDE SOGN

BRONZEALDERBEBYGGELSE OG EN BID AF ET HULBÆLTE

Museum Midtjylland har i perioden fra 2. juni 2025 og året ud foretaget en arkæologisk forundersøgelse i forbindelse med et 10.6 km langt kabeltracé.

Der blev gjort fund af arkæologisk interesse i to områder. Ved HEM 6019 Tothøjvej Energinet, Snejbjerg Sogn fandtes et nordvest til sydøst gående hulbælte, som går gennem kabeltraceet. Hulbæltet bestod af seks til syv parallelle stolperækker. Det formodes at hulbæltet er det samme som det der blev fundet under forundersøgelsen af HEM 5953 Rute 15, ca. 900 m mod NV.

Ved HEM 6020 Smedegårdvej, Energinet, Snejbjerg Sogn blev der udgravet fire treskibede langhuse dateret til bronzealderen, foruden spredte bopladsspor i form af flere kogestensgruber, samt gruber.

HEM 5952 ENERGINET VIDEBÆK-HERNING

ENDNU EN BID AF JERNALDERBEBYGGELSEN I SNEJBJERG

I perioden mellem d. 19. juni og 15. august 2025 har Museum Midtjylland foretaget en arkæologisk forundersøgelse af et 103.945m² stort område i den nordvestlige del af Snejbjerg.

De arkæologiske fund omfatter mulige huse og bopladsspor, som formodes at være fra romersk/germansk jernalder med stolper fra mellem 10-15 langhuse. Derudover er der registeret 2 jernovne af slaggegrubetyper, 3 brønde, ca. 40 gruber og grubekomplekser, 21 kogestensgruber, 2 mulige jordfæstegrave, 1 ringgrøft, samt spredte anlæg i form af stolper og flere mulige væggrøfter og hegnsforløb.

Fundet skal ses som en del af den større bebyggelse, som ved flere udgravninger er blevet

registreret på arealerne stødende op til det aktuelle. Disse tidligere udgravninger har hidtil afdækket velbevaret og intensiv bebyggelse fra primært yngre jernalder, men der er også fund fra både bronzealder, førromersk jernalder og middelalder.

Der er indstillet et areal på 54.000 m² til videre arkæologisk udgravning, som forventes at finde sted i løbet af 2026, og som vil bidrage med endnu en brik til forståelsen af den intensive jernalderbebyggelse i Snejbjerg.

HEM 5998 HØJGÅRD, SNEJBJERG SOGN

DE SIDSTE SPOR EFTER DET GAMLE LYSGAARD VED VILDBJERG

I perioden fra d. 24. juni - 23 juli 2025 foretog Museum Midtjylland en arkæologisk udgravning af et ca. 5572 m² stort areal i den sydvestlige kant af Vildbjerg.

På det undersøgte areal fandtes der 227 stolpehuller, 26 grøfter, 14 fyldskifter, 7 gruber, 6 kulturlag og 5 brønde. Fundene fordeler sig på perioderne førromersk jernalder, middelalder og nyere tid. Fund fra førromersk jernalder skal ses i relation til øvrige fund fra denne periode, som er gjort på andre udgravninger i nærheden af den aktuelle, samt fra HEM5846 etape I.

Den største fundgruppe bestod af spor af landbebyggelse, som dateres fra middelalderen til nyere tid. Udover 4 huskonstruktioner fandtes flere grøfter, som forsvinder ud af udgravningsarealet og løber over flere tidligere udgravninger. Disse tolkes som middelalderlige grøftesystemer, da de flere steder strategisk er yngre end fund fra jernalderen.

Væsentligst var sporene efter gården Lysgaard – det nuværende Store Lysgårds forløber, hvor flere fyldskifter tolkes som nedbrydningslag fra denne, ligesom en teglmuret brønd også dateres hertil. I nedbrydningslagene fandtes en stor mængde jdepotteskår, samt fajance og glaseret keramik. De skriftlige kilder lader nedrivningen af Lysgaard ske i midten af 1800-tallet, hvilket de arkæologiske fund også tyder på.

HEM 5846 STORE LYSGÅRD, ETAPE II, VILDBJERG SOGN

FORSKNINGSUDGRAVNING VED HEDEGÅRD

Forskningsudgravningen af Hedegård nær Nørre Snede og Ejstrupholm fandt sted fra d. 4. til d. 29. august 2025, og foregik i samarbejde med Museum Horsens, Moesgaard Museum og Aarhus Universitet.

Undersøgelserne er en del af det flerårige forskningsprojekt UNDER PRES. Udgravningen beskæftigede sig primært med den centrale befæstede del af jernalderlandsbyen, denne gang med særlig fokus på en formodet tempelbygning. Formålet med årets udgravning var blandt andet at blive klogere på bygningens konstruktion og udformning, samt at lede efter spor af diverse rituelle aktiviteter.

Resultatet af udgravningen viste, at der på baggrund af templets helt centrale placering, samt robuste konstruktion, er tale om et romersk inspireret tempel. Konstruktionen lader til at have været opført i to faser, og fund af vægpuds tyder på at templet kan have været bemalet, hvilket er med til at gøre fundet helt unikt. Der foreligger stadig mange spørgsmål og potentielle for yderligere undersøgelser i fremtiden. Læs mere på side 20.

HEM 5478 HEDEGÅRD, EJSTRUP SOGN

MIDDELALDERLIG LANDBEYGGELSE VED MØRUP NORD

Fra d. 26. august til 2. september 2025, foretog Museum Midtjylland en arkæologisk forundersøgelse af et ca. 45.325 m² stort areal i den sydvestlige kant af Herning by. På baggrund af registrerede fund blev der indstillet to felter til arkæologisk udgravning, som fandt sted fra d. 24. september til 9. oktober 2025.

Under udgravningen blev der registreret 154 stolpehuller, 14 grøfter, 11 fyldskifter, 9 gruber, 2 trækulsmiler og to kogestensgruber. Der kunne i alt udredes 5 huskonstruktioner, som dateres til middelalder-nyere tid.

Fundene grupperede sig primært i to områder. Det ene område med i alt 3 huskonstruktioner, hvoraf det ene er et noget særpræget nordøst-sydvest vendt rammehus med to indvendige rækker af stolper, som får husets grundplan til at fremstå som treskibet. I samme område fandtes yderligere en nordvest-sydøstvendt rammehus og et firstolpeanlæg.

Det andet område var dårligere bevaret, og det var svært at udrede egentlige konstruktioner i det. Et enkelt midtsulehus lå for sig selv i

kanten af udgravningsfeltet, men havde samme orientering som føromtalt treskibede rammehus.

Derudover fandtes flere grøftforløb, som forsvinder ud af udgravningens sydlige feltkant. Disse lader til at være rektangulære og kan være spor efter nyere tids kålgårde i tilknytning til det gamle Lervadkjær, som på de høje målebordsblade er placeret ca. 30 meter fra den sydlige kant af udgravningsfeltet. Ved disse grøfter fandtes desuden en mindre grube med en stor mængde skår, som tolkes som tidlig jydepotte.

HEM 6000 MØRUP NORD, ETAPE I

FORUNDERSØGELSE MED FUND AF DYBE ANLÆG VED TULSTRUP

I perioden mellem d. 20. oktober – 18. november 2025 foretog Museum Midtjylland forundersøgelsen af et ca. 127.000 m² stort område i den østlige del af Tulstrup by. Ved forundersøgelsen blev der primært i områdets nordvestlige del registreret omkring 56 anlæg og 21 fund. Dette indbefattede to dybe anlæg, to trækulsmiler, otte grøftdele, hvor alle på nær en som formentligt skal dateres til nyere tid, moderne grus/sandgrave og en del stolpehuller, som er rester af bebyggelse evt. fra ældre romersk jernalder.

Dele af de dybe anlæg blev undersøgt, men begge er ikke færdiggravet, og der er udpeget et ca. 400 m² stort felt omkring disse, som skal undersøges nærmere i en egentlig udgravning, hvor også de to dybe anlæg færdiggraves.

HEM 6011 BANGSVEJ, TULSTRUP, IKAST SOGN

FORUNDERSØGELSE MED FUND AF BRONZEALDER-BEBYGGELSE I LIND

I perioden mellem d. 10. – 27. november 2025 har Museum Midtjylland forundersøgt et ca. 58.000 m² stort område i den sydvestlige del af Lind ved Vesterlindvej.

Ved forundersøgelsen blev der primært hen over områdets centrale, nordlige og vestlig del registreret omkring 295 anlæg og 9 fund. Dette indbefattede ti treskibede langhuse 1 dateret umiddelbart til bronzealder. Desuden blev der fundet en stolpe med keramik i, som dateres til tragtbægerkultur.

Dertil blev der fundet en del kogestensgruber, gruber, fire grubekomplekser, bunden af et ildsted, samt rester af en større digegrøft, som omkranser en middelalderbebyggelse, der lå nord for Vesterlindvej, og som blev udgravet tilbage i 2021. Anlægssporene dækker således et bredt dateringsspænd, fra tragtbægerkultur, bronzealder, og middelalder / efterreformatorisk tid. Et areal på ca. 26.000 m² er på den baggrund udpeget til egentlig undersøgelse, som finder sted i løbet af 2026.

HEM 6014 VESTERLINDVEJ SYD, RIND SOGN

KATHRINE KNUDSEN MØLLER

Museumsinspektør

CONSTANZE RASSMANN

Forskningschef og afdelingsleder Kulturarv

UDGRAVNINGSOVERSIGT 2025

SELVBETALTE FORUNDERSØGELSER	8
BYGHERREFINANSIEREDE FORUNDERSØGELSER	19
BYGHERREFINANSIEREDE UDGRAVNINGER	5
FORSKNINGSUDGRAVNINGER	1

En af de perler, som blev fundet i udgravningen ved Hedegård.

HEDEGÅRD

Sammen med Museum Horsens og Moesgaard Museum udgravede Museum Midtjyllands arkæologer igen i sommeren 2025 ved Hedegård.

Hedegård indeholder Skandinaviens største og rigeste gravplads og Danmarks største boplads fra århundredet omkring Kristi fødsel.

Hedegård ligger på et markant bakkedrag på nordsiden af Skjern Å, cirka 8 km vest for åens udspring og hærvejen. Landsbyområdet dækker i sin største udstrækning cirka 4 ha, og er omgivet af et kraftigt hegn. I landsbyområdets nordvestlige del findes en storgård. Her var der spor af, at både guld- bronze og jern- og ravsmede arbejdede og gården indeholdt også en hellig bygning – måske et tempel. Hele gården dækker cirka 6.500 m², og har også været omgivet af separat hegn.

Kort efter Kr.f. befæstes gården. Hegnet udskiftes med et 8 m bredt system af to parallelle rækker, dybt nedgravede, spejlkløvede stolper, som på tre sider er omgivet af en spidsbundet grøft. De to rækker må have båret en højt hævet platform og et brystværn hvorfra befæstningen kunne forsvares.

HVORFOR GRAVER VI?

I slutningen af 80'erne udgravede arkæologer fra

Horsens Museum jernaldergravpladsen ved Hedegård nær Ejstrupholm. Her fandt arkæologerne langt flere rige grave fyldt med import fra Syd og Mellemeuropa og langt flere våbengrave end normalt. Landsbyområdet blev identificeret, og siden da har det været et mysterie, hvorfor der netop på dette sted skulle vise sig at være det største og rigeste i Jylland.

Forskningsprojektet UNDER PRES fokuserer netop på begivenhederne i Sydsandinavien i årene mellem 60 f.Kr og ca 20 e.kr. Det er en periode, hvor der er opbrud i Europa. Den eksisterende orden (Kelternes Europa) bliver væltet af Romernes ekspansion, og den nye supermagt står i en årrække helt oppe ved Elben. De har måske ønsket at fortsætte ekspansionen op i Jylland, og de har i alt fald ageret diplomatisk og politisk i grænselandet, men efter et nederlag i år 9 e.Kr opgiver romerne gradvist ambitionerne om at besætte området mellem Rhinen og Elben i de følgende år etablere de sig langs Rhinen.

Det vores hypotese at presset fra, og kontakten til Romerne har medført betydelige reaktioner, også i Midtjylland, og at en af de bedste steder at se det, netop er ved Hedegård.

Så i 2024 udgravede Museum Midtjylland, Muse-

um Horsens og Moesgaard Museum ved Hede-
gård på ny. Formålet var at få en ide om de store
linjer i hvad der skete ved Hedegård for ca. 2.000
år siden og hvordan det hænger sammen med
udviklingen i resten af Europa.

Vi undersøgte blandt andet befæstningen som
bestod af en kraftig palisade bygget af to parallel-
le rækker, dybt nedgravede, spejkløvede stolper,
men en spændende overraskelse var at der også
var en helligdom, et tempel inden for palisaden
I august 2025 udgravede de tre museer igen ved
Hedegård – Nu med fokus på helligdommen.

HVAD VISTE UDGRAVNINGERNE OS SÅ?

Den meget store landsby opstod i det sidste
århundrede f.Kr. I perioden op mod Kristi fødsel
blomstrede den for alvor. Det er i denne periode,
vi ser de rige grave og de mange våbengrave på
gravpladsen nord for landsbyen. Det er også i den-
ne periode, at der er importvarer, pragtgenstande
og våben fra både den Keltiske verden i Syd-
europa, men også fra romernes værksteder har
pragtgenstande fundet vej til Hedegård. Samtidig
opstod det centrale område med en hovedbygning
og flere værksteder, hvor guld- bronze- jern og ravs-
mede arbejdede, og endelig en bygning som tolkes
som en central helligdom – et tempel.

Omkring Kr. f er der spor af en omfattende brand,
og i kølvandet på den sker der en oprydning og
planering af det centrale område. Umiddelbart
herefter rejses det imponerende 8 m brede fæst-
ningsværk, som med en høj dobbeltpalisade og en
foranliggende åben grav indhegner hele det centra-
le område (6.500 m²). Samtidig genopføres en ny
central bygning inden for palisaden. Befæstningen
har nu et tydeligt forbillede i romersk befæstning-
stradition.

Det ser dog ud til at befæstningen nedlægges
forholdsvis hurtigt, og i løbet af det 1. århundrede
klinger den heftige aktivitet tilsyneladende helt ud.

Helligdommen eller templet som er placeret i
befæstningens sydøstlige hjørne måske inden for
en afgrænset parcel. Det er nedbrændt og under
brandlaget fandt vi spor af to tempelfaser.

Hele konstruktionen er 15x16 m stor og næsten
rektangulær. Yderst er der en dyb grøft (nedgravet
næsten 2 m under overfladen) i hvilken der har
stået kraftige runde træstolper med med 30 cm
afstand. Inde i denne ydre bygning har der været
en mindre, men stadig meget kraftig konstrueret
bygning eller et "rum", 9,5 m langt og 5,7 m bredt
med en indgang mod syd.

Mellem den ydre søjlegang og den indre bygning
er der spor efter et lergulv. Taget må således have
gået helt ud over søjlegangen og dækket hele
konstruktionen.

Den indre konstruktion hviler på fire dybt funda-
menterede tagbærende stolper og væggen er
opbygget af lodretstående egeplanker. Fund af
puds tyder på at væggene har været pudset op af
et hvidligt og måske bemalet pudslag.

Præcis i midten af den indre bygning findes der et
2x2 m stort hævet område, opbygget af massiv
ler, på toppen heraf ligger der er i den yngste fase
et ornamenteret ildsted som delvist dækker over
det ældste tempels ildsted. som ses som en
meget hårdtbrændt zone i leret.

Foto ornamenteret ildsted

Her er det meget synlig hvorledes det yngste
tempel er rykket cirka 75 cm mod nord i forhold til

Templet set gennem gulvet og tagbærende stolper.

Afrensning af tempelområdet med palisade se fra syd.

det ældre tempel, men derudover er det næsten identisk med det ældste tempel. I forbindelse med ombygningen er gulvet i den indre bygning blevet planeret. Kun det ældre ildsted er urørt. Det nye er blot anlagt hen over det.

De foreløbige resultater tyder på at templet har fungeret i årtierne lige omkring Kr.f. og det yngre tempel kan vise sig også at være samtidig med ombygningen af landsby og befæstningen af den centrale gård.

Vores undersøgelser går kun partielt igennem de unikke og velbevarede lag, og vi ved ikke om templet har endnu ældre faser.

Inde i templet er der ryddet rigtig fint op, inden det afslutningsvist er nedbrændt så der er næsten ingen fund som viser hvad der er foregået. Det der lå tilbage var til gengæld af sjælden høj kvalitet. Vi fandt nemlig to helt specielle glasperler, som sandsynligvis er fremstillet i Mellemøsten eller Ægypten.

Man skal altså forestille sig en næsten kvadratisk bygning – høj – og tårnagtig, med en søjlegang udvendig. Det lukkede indvendige rum har kun været delvist synligt udefra. Inde i den indre bygning har ildstedet været det helt centrale og altdominerende element.

Vi ved ikke hvilke ritualer, der har udspillet sig, men den centrale placering af ildstedet størrelsen og at det forbliver urørt ved ombygningen, tyder på at ildstedet har en helt afgørende rolle. Måske var det alteret, hvor præstene ofrede og vedligeholdte en "evig ild".

Templet er placeret helt centralt i den ældste fase af den omgivende landsby, et træk som går igen fra nogle samtidige store keltiske byer i Centraleuropa – såkaldte "Oppidaer".

Hedegård har således arkitektoniske træk og genstande både fra den "gamle" Keltiske kultur i Centraleuropa og den nye ekspansive romerske kultur, og placerer sig således lige i spændingsfeltet mellem begge.

Det er derfor meget sandsynligt, at det netop er de militære og politiske spændinger som på samme tid opstår i mellemrummet mellem etablerede magtstrukturer og romernes fremmarch i Centraleuropa, der er baggrunden for Hedegårds ganske ekstraordinære anlæggelse og udvikling.

Hedegård er endnu ganske enestående i Nord-europæisk arkæologi. Den samlede visualiseringen af både militær, økonomisk og religiøs magt er endnu uden sidestykke på så tidligt et tidspunkt.

De bagvedliggende politiske strukturer kender vi ikke, det er måske forkert og for tidligt at tale om en spirende kongemagt, men i 2024 tiltrak udgravningerne sig i alt fald stor opmærksomhed - også fra royal side.

Dette resumerer blot nogle af resultaterne fra de sidste års udgravninger. Mange naturvidenskabelige analyser er i proces, og de vil nuancere og måske ændre billedet.

FRIKØB

Hedegård er et skatkammer af oplysninger om en af de vigtigste perioder af danmarkshistorien, og udgravningerne har kun afdækket en promille af alt det.

En dybdepløjning eller en skovrejsning, vil på ingen tid kunne slette alle spor, ja selv almindelig markarbejde er en trussel mod fundene.

Heldigvis valgte Slots- og Kulturstyrelsen i 2024 sammen med lodsejerne at frikøbe de væsentligste dele af området, så det fremadrettet er bevaret og beskyttet og nu kan bruges til nye forskningsudgravninger, vidensbank, formidling af dette fantastiske spændende og vigtige fund.

FORMIDLING OG BESØGENDE

Igen i år blev udgravningerne vel besøgt af private, grupper og skoleklasser. Keramiker Nina Lund genfortolkede også i år, i forbindelse med udgravningen ved Hedegård, nogle af de arkæologiske fund. Denne gang stillede hun skarpt på formudvikling og spørgsmål som: Hvornår bliver et fodbæger fra jernalderen til en form, som vi synes, det er naturligt at drikke af i 2025? Udstillingen kunne opleves i hendes værksted i august 2025.

UDSTILLINGER

På Horsens Museum kan man i den permanente udstilling se en række af genstandene fra gravpladsen.

Udstillingen "Kelternes Verden" som åbnede i 2025 på Moesgaard belyser både dele af Hedegård og i særdeleshed den verden Hedegård opstår i.

VI SKYLDER EN STOR TAK TIL:

Udgravningen i 2024 og 2025 skete i regi af det fælles forskningsprojekt UNDER PRES, som er finansieret af Augustinus fonden, Slots- og Kulturstyrelsen, Ikast-Brande Kommune, de tre museer og projektet er derudover støttet af en række

lokale sponsorer.

I udgravningen deltog tre hold arkæologi studerende fra henholdsvis Aarhus Universitet og Københavns Universitet samt studerende fra konservatorskolen. Deres hjælp og inspiration var uvurderlig. En lang række fagfæller og kollegaer fra ind- og udland har besøgt udgravningerne og delt deres viden og interesse - også det er vi taknemmelige.

Sidst men ikke mindst har vi en række fantastiske, og tolerante lodsejere som har lagt mark til undersøgelserne.

[Man kan altid følge seneste nyt fra Hedegård på vores hjemmeside.](#)

MARTIN WINTHOR OLESEN
Museumsinspektør

Billede på næste side: Et snit gennem templets væg og ydre søjlegang.

**MUSEETS
SAMLINGER**

En snurremønt som blev en del af samlingen i 2025.

Forrige side: Kideris-hjulet som kan ses på Klosterlund Museum.

SAMLINGEN, BEVARING & INDSAMLING

I 2025 er der fortsat indkommet nye genstande til museets samlinger. Dette er sket i form af både passiv og aktiv indsamling.

I museets afdeling for kulturarv er der for nyere tids vedkommende oprettet 7 museumssager, mens der for arkæologiens vedkommende er oprettet 27 museumssager.

Der er i 2025 tilgået en række interessante genstande til samlingen for nyere tid, som er blevet registreret i SARA. Der er bl.a. hjemtaget en større samling fra Laurids Møller Pedersens trikotagefabrik i Ikast. Der er desuden indsamlet en snurremønt i sølv. Snurremønten, der i 2007 blev bestilt af Herning Møntsamlersforening i forbindelse med foreningens 35-års jubilæum, har indgraveret både Herning byvåben samt Kideris-hjulet.

Museet har i 2025 ikke været involveret i tværmuseale samlingsprojekter.

I samlingen for nyere tid er der i 2025 registreret 301 genstande i SARA. I den arkæologiske samling har der været en tilvækst på 1.617

inventarnumre (inkl. jordprøver) på forundersøgelser og udgravninger.

Museet har i 2025 også gennemgået diverse byggesager og lokalplaner. I 2025 er der i Herning Kommune inden for nyere tid gennemgået 2.658 byggesager, mens der i Ikast-Brandeborg Kommune er gennemgået 615 byggesager. I relevante tilfælde har museet gjort indsigelser.

Som vanligt har museet også udført den lovlige registrering og afregistrering af gravminder i de to kommuner.

SAMLINGSREVISION

Museum Midtjylland har i årets løb foretaget løbende samlingsrevision af museets samlinger. Museets magasinkapacitet i Kollund er fortsat udfordret af størrelsen på den eksisterende samling, ikke mindst grundet flytningen af genstande hertil fra Vester Palsgaard i 2023. Hertil kommer tilvæksten af genstande i de kommende år. Derfor vil en almindelig og løbende samlingsrevision fortsat blive iværksat i 2026.

Årets samlingsrevision har resulteret i, at 136 genstande er blevet udskilt fra museets samlinger. Flere af disse genstande har fået nyt liv på andre stats- og ikke-statsanerkendte museer. Hertil kommer, at flere genstande er blevet returneret til givere. De resterende af de udskilte genstande er blevet kasseret.

UDLÅN

00930X00077: DØBEFONT, HERNING GL. KIRKE

Udlånt til Hedeager Kirken pr. 17/3-2015. Udlånsaftalen er i 2023 forlænget til 23/03-2025.

UDLÅN AF 32 GENSTANDE

32 genstande udlånt til Heart til udstillingen Do it! Socle Du Monde Art Festival. Udlånt til november 2026.

04117X00116: JERNOVN

Udlånt til Skolemuseet på Holtbjergskolen pr. 9/12-2015. Udlånsaftalen er i 2024 forlænget til december 2026.

KORNFUND M.M. FRA MUSEUMSSAG 4026, 4086, 4357 OG 4288

Udlånt til Det Grønne Museum frem til december 2026.

00093X00355: MALERI AF SØHALEGÅRD

Udlånt til Højderyggens Lokallistoriske Arkiv frem til marts 2027.

00072X00215: KATEDER

Udlånt til Søby Brunkulsmuseum frem til marts 2027.

NYERHVERLSER

6004: Sportstøj

6005: Farvekort

6006: Lindon

6007: Pensionskort, medlemsbøger m.m., Dansk Textilarbejderforbund

6008: Snurremønt

6009: Genstande fra rømningen af Vester Palsgaard

6041: Laurids Møller Pedersen Trikotage

JESPER MEYER CHRISTENSEN

Samlingschef

MUSEETS FORSKNING & PUBLICERING

FORSKNING & PUBLICERING

Forrige side:
Forsidebilledet fra bogen 'Dranella', som udkom i 2025.

Guld og samlinger - forskning på Museum Midtjylland i 2025.

Museet har i 2025 både tilgængeliggjort mangeårige forskningsprojekter i form af publikationer og udstillinger samt taget de første spadestik til nye forskningssatsninger.

Katrine Lewinsky Moestrups formidlingsprojekt om "bind og bæredygtighed" sætter fokus på køn, frigørelse og tabuer med udgangspunkt i hygiejnebindets historie. Formidlingsprojektet blev introduceret til et større publikum i fag- og medlemsbladet Kaskelot.

Constanze Rassmanns artikel om guldfundene fra Arildskov blev fagfællebedømt og udkom i starten af året i *Bronzization: Essays in Bronze Age Archaeology*. Artiklen omhandler hvordan guld kan bruges til at undersøge bronzealderens netværk. Guld forekommer, ligesom tin og kobber, ikke naturligt i Danmark og skal derfor transporteres langvejs fra i bronzealderen.

Guldanalyserne fra fundene fra Arildskov, Boest, blev her brugt som basis for undersøgelsen. Lone Ritchie Andersens artikel om midtjyske mesolitiske indlandsbosættelser blev fagfælle-

bedømt, godkendt og ligger nu i sidste redaktionelle fase. Artiklen udkommer i 2026 i *Journal of Danish Archaeology*.

Begge artikler er publiceret på engelsk, og vores materiale bliver dermed tilgængeliggjort for et internationalt publikum.

Anne Julie Bibby bruger Dranella som prisme, gennem hvilket hun analyserer, hvordan Danmark i 1960'erne formulerede en selvstændig design- og modeprofil. Dranella er et vidnesbyrd om en tid, hvor grundlaget for dansk tøjdesign ændrede sig radikalt. Et første skridt var udgivelsen af en forskningsbaseret monografi sammen med etnolog Marie Riegels Melchior, historiker Kirsten Toftegaard og designer Anne Damgaard, der er niece til Søs Drasbæk. Udgangspunktet er Museum Midtjyllands enestående samling af Dranellas kollektioner, modefotos og modelskitser. Projektet vil også trække tråde ind i 2026. Dranella indgår ligeledes i et tidligere nævnt fælles forskningsprojekt. Projektet er finansieret af Augustinus fonden og projektlejdes af Center for Design- og Produktionshistorie (SDU). Læs mere på side 31.

Samarbejde gør det sjovere og nemmere at løf

te både små og store projekter. Det kom bl.a. til udtryk i en seminardag, som blev afholdt hos Museum Midtjylland, men organiseret sammen med vores strategiske samarbejdspartnere: Museum Horsens, Silkeborg og Skanderborg. Seminaret var "Intet nyt fra jernalderen...?" og lokkede 145 fagfolk og interesserede til Herning.

Men også UNDER PRES (Hedegård) er et fælles projekt. Her er vi gået sammen med Moesgaard og Museum Horsens og igangsætte med et generøst bidrag fra bl.a. Augustinus Fonden og Kulturministeriets Forskningsudvalg forskningsprojektet i 2024. I 2025 blev bevillingen suppleret af en generøs bevilling fra Slots- og Kulturstyrelsen, og fokus blev rettet mod templet. [For de interesserede henvises der til museets hjemmeside](#) samt artiklen i denne årsberetning.

Ydermere har museet stillet både tid og samlingerne til rådighed i forbindelse med tre specialeprojekter, hvor tre studerende har været tilknyttet i deres universitetspraktik. Ligesom nogle af museets materiale også indgår i Adam Cordes ph.d. projekt om Maltning og Ølbrygning i Skandinaviens Oldtid.

Sammenfattende kan vi se tilbage på et år, hvor nye forskningsterritorier er blevet afsøgt, ansøgninger og artikler er skrevet og revideret, og hvor forskningsprojekter har udmøntet sig i formidlingsaktiviteter. Vi glæder os til at forfølge de igangsatte, lovende og spændende projekter i 2026.

CONSTANZE RASSMANN

Forskningschef

INSPEKTØRERNES FORSKNINGSSOMRÅDER

AGNETE HØJ JENSEN

Fokus på geofysik, opmåling og databearbejning.

ANNE JULIE BIBBY

Har fokus på mode, tekstilindustri og håndarbejdets kulturhistorie.

CONSTANZE RASSMANN

Har fokus på neolitikum, bronzealderens landskab og deponeringspraksis samt jernalderens keramik.

DITTE SKOV

Har fokus på midtjyske senpalæolitiske fund og den mesolitiske indlandsbosættelse med særlig opmærksomhed på teknologi og typologi. Samtidig fokuserer hun på den middelalderlige landbebyggelse i form af gårde og tofter.

JESPER MEYER CHRISTENSEN

Har fokus på Herningsholms historie og samlingerne.

KATHRINE KNUDSEN MØLLER

Har fokus på middelalderlig landbebyggelse.

KRISTINE HOLM-JENSEN

Har fokus på tekstil- og beklædningsindustriens kulturmiljøer, syerskerne samt tillært arbejdskraft i den midtjyske tekstilindustri.

LONE RITCHIE ANDERSEN

Har særligt fokus på den midtjyske mesolitiske indlandsbosættelse og teknologiske og typologiske analyser af flintmateriale.

MARTIN WINTHER OLESEN

Har primært fokus på ældre jernalders bebyggelse ved Hedegaard, Rosenholmvej og Ørregård, samt ældre jernalders jernudvinding i Midtjylland.

SØREN TIMM CHRISTENSEN

Fokuserer på den midtjyske mesolitiske indlandsbosættelse mht. teknologiske og typologiske analyser samt vikingetidens bo- og gravpladsfund.

VIBEKE JUUL PEDERSEN

Har fokus på bronzealderbebyggelse og landskabsudnyttelse.

DRANELLA - ET DANSK MODEEVENTYR

Den 11. december 2025 udkom Museum Midtjyllands bog om den danske konfektionsvirksomhed Dranella under titlen: "Dranella – Et dansk modeeventyr". Bogen er en antologi og fortæller historien om Dranella grundlæggerne Søs og Ib Drasbæk med hidtil upublicerede billeder, personlige scrapbøger og interviews.

Da Søs og Ib Drasbæk grundlagde modevirksomheden Dranella i slutningen af 1950'erne, skabte de ikke bare et nyt konfektionsfirma, men revolutionerede dansk mode. Med fokus på kvalitet, funktionalitet og tilgængelighed designede de – som nogle af de første i Danmark – tøj til 'almindelige' unge piger, og brandet blev et ikon i dansk modehistorie og et forbillede for fremtidens tøjproducenter. Fortællingen om Dranella er et vidnesbyrd om en tid, hvor grundlaget for dansk tøjdesign ændrede sig radikalt.

Museum Midtjyllands samling fra Dranella rummer over 1500 beklædningsgenstande, samt

et righoldigt arkiv og billedmateriale. Samlingen vidner om et stykke dansk industrihistorie, og skaber rammen for bogens indhold, som beskriver Dranellas virksomhedshistorie og samfundsenengagement, designfilosofi, samt et mere personligt indblik i Søs og Ib Drasbæk liv.

Forfattere og redaktører er alle profiler med akademisk og faglig baggrund inden for mode, designteori og historie:

- Marie Riegels Melchior, lektor ved Københavns Universitet og ph.d. i mode – og designhistorie, med kapitlet "Virkelyst og Vovemod".
- Kirsten Toftegaard, historiker og museumsinspektør ved Danmarks Designmuseum, med kapitlet "Swinging Fredericia".
- Anne Damgaard, beklædningsdesigner og tekstilkunster og tilknyttet det Kongelige Akademi, med kapitlet "Søs og Ib Drasbæk".

Foruden de tre hovedkapitler har Anne Julie Bibby lavet interviews af ni forbrugere, som fremgår med "Vores Dranella" gennem bogen.

Forord er skrevet af Lotte Tegner Freddie, tidligere model og nuværende modeskribent. Hun startede sin modelkarriere i 1950'erne og stod også model hos Dranella.

Bogen er udgivet ved forlaget Strandberg Publishing, med henblik på at sikre en æstetisk velovervejet udgivelse. Forlagsredaktør er Pernille Götze Johansson og fagredaktører på bogen er Anne Julie Bibby, museumsinspektør, Museum Midtjylland, samt Kristine Holm-Jensen, direktør, Museum Midtjylland.

Som sparring har Center for Design- og Produktionshistorie (SDU) været med på sidelinjen, bl.a. ved oplæg om forbrugeren på det årlige seminar på SDU, november 2024.

Med "Dranella – Et dansk modeeventyr" træder Museum Midtjylland ind i den nationale samtale om dansk mode og industrihistorie. Heri bidrager udgivelsen til at samle og styrke den danske fortælling om tekstil og mode på tværs af institutioner og fagligheder. Projektet repræsenterer hermed også et samarbejde mellem to førende danske museer inden for mode, design og tekstilindustri: Designmuseum Danmark og Museum Midtjylland.

Det er første gang vores to museer laver en fælles udgivelse, som forener perspektiverne fra både design- og industrisiden af den danske modehistorie. Designmuseum Danmarks hovedbidrag til bogen består af aktuel forskning via Kirsten Toftegaards kapitel "Swinging Fredericia". Med fortællingen om Dranella er vores to museer sammen om at belyse branchens historiske udvikling og formidle indsigt i, og forståelse for, hvorfor vi står, hvor vi står i dag fx med klimamæssige udfordringer.

Ligeledes udforskes bogformatets formidling som form for at udbrede museets forskning til en bred målgruppe, som henvender sig til både fagfolk og alment interesserede inden for dansk mode- og designhistorie. Yderligere kan bogen fungere som inspirerende læsning for nuværende og kommende designere, som søger inspiration og viden om både designprocesser, virksomhedsopstart og drift.

HVAD VIL PROJEKTET FØRE MED SIG I FREMTIDEN?

Dranella-samlingen er kronjuvelen i museets samlinger, og derfor er bogen et vigtigt fundament for det videre arbejde med at sætte rammerne for fremtidens Tekstilmuseet. Bogen ligger i direkte forlængelse af museets strategi,

hvor vi ønsker at reaktualisere samlingerne med fokus på bæredygtighed, køn og identitet. Den skriver sig dermed ind i en aktuell situation med overproduktion og overforbrug af tøj, hvor vi med udgangspunkt i fortiden vil skabe debat om nutidens og fremtidens produktion og forbrug af tøj og tekstil.

Projektet er dermed også et led i Museum Midtjyllands langsigtede målsætning om at udvikle Tekstilmuseet til et fyrtårn med national og international rækkevidde, synlighed og gennemslagskraft. Her spiller det en væsentlig rolle at blive en stemme i debatten om tøj og tekstil ved at udvikle ny, relevant viden og skabe ambitiøse udgivelser med national gennemslagskraft.

Bogprojektet er generøst støttet af: Ege Fonden – Vibeke og Mads Eg Damgaards Fonden, Tage Vanggaard og Hustrus Fond, Johannes Jensen og Helle Mau Jensens Fond Midtjysk Skole- og Kulturfond, Direktør Espen og Hustru Tanja Neergaard Dinesens Fond og Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse.

ANNE JULIE BIBBY
Museumsinspektør

**VORES VENNER
& FRIVILLIGE**

Frivillige fra klosterlundlauget får bugseret Thomas Damsbos Lomme Ulrik på plads på Klosterlund Museum.

Forrige side: Margit fra Tekstillauget syede i 2025 en nissehue til Herning Centrets maskot Henning Får.

FRIVILLIGE & VENNEFORENINGER

Museum Midtjylland har en lang tradition for samarbejde med frivillige, og deres indsats har enormt stor betydning for museet - og mest af alt gør de Museum Midtjylland til et helt specielt sted at besøge.

ÅRET DER GIK I LANDSBYLAUGET

2025 var året, hvor Landsbylauget på Frilandsmuseet Herning tog det sidste store ryk med arbejdet med renoveringen af stuehuset, som var angrebet af svamp. Alle husets genstande har været opmagasineret i en container og i årets løb blev de mange genstande rensat og fandt tilbage på deres pladser i stuehuset.

Året bød ligeledes på en mindre særudstilling i forbindelse med EuroSkills, som blev afholdt i Messecenteret i Herning. På Frilandsmuseet var Landsbylauget behjælpelige med at opstille en udstilling, som viste forskellige håndværk. Udstillingen blev åbnet i forbindelse med Landsbyfesten i august, og i september var flere af byens børnehaver forbi for at prøve kræfter med de forskellige håndværk i børnehøjde. Udstillingen blev støttet af SMV Herning, Nordea Fonden, Den Gamle By og Skalmejegården.

I årets løb har Landsbylauget som altid vedligeholdt de gamle huse og holdt museumshaven flot. De er ligeledes behjælpelige ved museets forskellige års arrangementer til blandt andet påske, efterårsferien og jul.

ÅRET DER GIK I KLOSTERLUNDLAUGET

I 2025 har Klosterlund Museums "mandagshold" arbejdet med at klargøre den gamle skolestue til et særudstillingslokale. Dette blev indviet i det sene forår med en særudstilling med Anne-Caroline Fosmark. Ligeledes har holdet hjulpet med at klargøre dele af havearealet ved den gamle børnehave, så det er klart til det kommende projekt "Naturpagt".

"Mandagsholdet", bestående af 12-13 håndværkere, er i årets løb behjælpelige med mange projekter store som små ved museet. Fx. sætte telte op til aktiviteter og de indgår sammen med den yderligere store gruppe af frivillige, som er behjælpelige med at formidle museets aktiviteter. Blandt andet i vinterferien, ved sommerens 4 uger med aktiviteter, Find Fede Fund og efterårsferiens to travle dage er Klosterlunds frivillige en meget stor hjælp for museet.

ÅRET DER GIK I TEKSTILLAUGET

Tekstillaugets frivillige har som sædvanligt trofast og engageret stillet op hver onsdag ved strikke- og symaskinerne og vævene. Derudover har det kreative team åbnet værkstedet til vinter- og efterårsferiens aktiviteter, og de stod også for et kreativt værksted på Herningsholm Museum under den store juleudstilling. Her hjalp de gæsterne med at lave historisk julepynt. Man kunne blandt andet lave et pindsvin, som var en gammel måde at tælle ned til jul på. En stor kartoffel, som man lavede huller i, og sætte 24 tændstikker i. Hver dag tog man så en tændstik ud. De kunne også lave "Mønt i skjul", som var en lille pakke af silkepapir med frynser, hvor der blev pakket en mønt eller en lille julegodte ind i, som børnene fik lov at plyndre.

FRIVILLIGUDFLUGT

Frivilligudflugten i år gik til Den Gamle By og Moesgaard Museum. De forskellige frivillige hold/laug fra hele Museum Midtjylland begyndte dagen med fælles morgenmad på Klosterlund Museum. Derefter gik turen til Den Gamle By, hvor de frivillige var rundt på egen hånd i udstillingerne. Efter frokosten var der mulighed for en mini-guidet tur i Den Gamle Bys erindringslejlighed, som har fokus på reminiscens, hvor indretning og genstande kan skabe erindringer og minder hos demensramte.

Så gik turen til Moesgaard Museum. Her var der kaffe og kage, og mulighed for at høre om museets historie og få et lille smugkig på museets udstillinger, inden turen gik hjem.

OM MUSEETS FRIVILLIGLAUG

Museum Midtjylland har fire frivilliglaug: Klosterlundlauget, Landsbylauget, Herningsholmlauget og Tekstillauget. Hvert frivilliglaug har tilknyttet en frivilligkoordinator.

KLOSTERLUNDLAUGET

Klosterlundlauget hjælper med planlægning og afholdelse af årets arrangementer. Lauget består blandt andet af et hold pensionerede håndværkere, som vedligeholder bygningerne, og deltager ved museets aktiviteter og formidling; blandt andet sommer- og efterårsferieaktiviteterne.

Der arbejdes med tørveproduktion, metalarbej

de i smedjen og trædrejning. Til lauget hører også Uldgruppen, som benytter museets lokaler ca. en gang om måneden.

KLOSTERLUND MUSEUM

KRAGELUNDVEJ 6A
7442 ENGESVANG

LANDSBYLAUGET

Landsbylauget har til huse på Frilandsmuseet Herning få minutters gang fra byens gågade. I Landsbylauget arbejdes der med at restaurere og vedligeholde de gamle huse og holde det grønne område. Lauget mødes hver torsdag på Frilandsmuseet Herning, hvor de frivillige skaber liv omkring de gamle bygninger, passer kålhaven og giver museets besøgende et indblik i de traditionelle håndværk.

Lauget bidrager endvidere til at arrangere og afholde arrangementer på Frilandsmuseet Herning og i Historiens Hus i løbet af året.

FRILANDSMUSEET HERNING

MUSEUMSGADE 32
7400 HERNING

HERNINGSHOLMLAUGET

Herningsholmlauget står for bemanningen af Herningsholm Museum, og de hjælper med at arrangere og afholde foredrag, sangaftener og andre arrangementer på Herningsholm Museum - herunder også viselser og receptioner.

HERNINGSHOLM MUSEUM

HERREGÅRDSPARKEN 1
7400 HERNING

TEKSTILLAUGET

Tekstillauget mødes hver onsdag og arbejder med Tekstilmuseets trikotagemaskiner, væve og i systuen, og de sørger for at levendegøre museet og deler ud af deres store viden.

Derudover bidrager de til børneformidling og registrering, og de producerer varer af reststof og garn, som bliver solgt i alle Museum Midtjyllands museumsbutikker.

TEKSTILMUSEET

VESTERGADE 20
7400 HERNING

VORES VENNEFORENINGER

Museum Midtjylland har to venneforeninger, som samlet tæller c. 280 medlemmer. Venneforeningerne bidrager aktivt til museets samlede aktiviteter og udvikling og kan bidrage med økonomiske tilskud til udvalgte projekter.

Vigtigst er de dog et bindeled mellem Museum Midtjylland og dets besøgssteders lokalsamfund, som skaber en stærk social sparring og forankring - og alle kan blive medlem.

Medlemmer af venneforeningerne får bl.a. følgende fordele:

- Fri adgang til museets besøgssteder
- 10 % rabat i vore museumsbutikker
- Rabat ved udvalgte særarrangementer
- Rabat på museets publikationer
- Modtagelse af nyhedsbrev med tilbud om udstillingsstedernes aktiviteter
- Indbydelse til udstillinger, arrangementer og foredrag.

MUSEUMSFORENINGEN FOR MUSEUM MIDTJYLLAND, HERNING

Foreningen omfatter museets afdelinger i Herning Kommune: Tekstmuseet, Herningsholm Museum og Frilandsmuseet Herning. Foreningens formål er at støtte Museum Midtjylland – herunder især frivilligt arbejde. Kontingent og indsamlede midler anvendes til foreningens aktiviteter til museets fremme.

For kontakt, vedtægter og kontingent, se museets hjemmeside.

MUSEUM MIDTJYLLAND

**VESTERGADE 20
7400 HERNING**

KLOSTERLUND MUSEUMSFORENING

Foreningens formål er at støtte Klosterlund Museum. Dette sker med særligt henblik på frivilligt arbejde samt det historiske lokalkendskab - herunder specielt området tørveindustri og dets mange aspekter. Kontingent og indsamlede midler anvendes til museets fremme.

For kontakt, vedtægter og kontingent, se museets hjemmeside.

KLOSTERLUND MUSEUM

**KRAGELUNDVEJ 6A
7442 ENGESVANG**

SPONSORATER & PARTNERSKABER

EN STOR TAK TIL JER!

Museum Midtjylland er et statsanerkendt kulturhistorisk museum. Vi er en selvejende institution, som er så privilegeret at modtage driftstilskud fra både stat og kommuner. Både Slots- og Kulturstyrelsen samt vores to kommuner Ikast-Brande og Herning skal have en stor tak for en løbende og engageret dialog.

En del af vores omsætning og særsatsninger – såsom udgivelser, forskningssatsninger og alternative formidlingsprojekter – får vi dog også via anden vej; nemlig via generøs støtte og donationer fra både lokale og nationale fonde og virksomheder.

Den støtte er en uvurderlig hjælp for os, da den giver os mulighed for at lave mere end ren drift, og den er en absolut nødvendig forudsætning for, at vi fortsat kan udvikle Museum Midtjylland som et aktuelt og relevant museum og leve op til vores vision og mission.

2025 har været et stærkt år for museets fundraisingindsats. Museet har modtaget støtte fra en lang række lokale og nationale fonde og

sponsorer, som har gjort det muligt at gennemføre både udstillinger, bogudgivelser, udendørsformidling og forskningsaktiviteter.

Vi retter en særlig stor tak til vores støtteforeninger. Foreningernes donationer og store, løbende hjælp og arbejde har gennem tiden muliggjort vigtige aktiviteter og projekter. I 2025 er vi rykket tættere sammen, idet der på tværs af de to foreninger og museet er indgået et samarbejde om årskort.

KRISTINE HOLM-JENSEN
Museumsdirektør

I 2025 har vi modtaget støtte fra:

Nordea fonden

- Fagenes Fest på Frilandsmuseet Herning
- Fortællestien I fortidens fodspor (projekt under Ikast Brande Kommune)

SMV Herning

- Fagenes Fest på Frilandsmuseet Herning

Textilindustriens Hjælpefond

- Ishockey udstilling på Tekstilmuseet (revitalisering af We Are the Champions)
- Midler til en kommende bog og formidlingsprojekt om tekstilindustrien

Gl. Skanderborg Fonden

- NATURPAGT – forhistorisk legeunivers ved Klosterlund Museum

Friluftsrådet

- NATURPAGT – forhistorisk legeunivers ved Klosterlund Museum

LAG – Ikast -Brande

- NATURPAGT – forhistorisk legeunivers ved Klosterlund Museum

Herning Kommune

- Kultur på recept
- Aktiv Ferie

Slots og Kulturstyrelsen

- Udgravningen i forbindelse med Forskningsprojektet UNDER PRES ved Hedegård

Augustinus Fonden

- Forskningsprojektet UNDER PRES ved Hedegård

Ikast Brande Kommune

- Hærvejsprojektet på Klosterlund Museum

Direktør Espen og Hustru Tanja Neergaard Dinesens Fond

- Udgivelse af Dranella – et dansk modeeventyr

Den Hielmstjerne Rosencroneske Stiftelse

- Udgivelse af Dranella – et dansk modeeventyr

Johannes Jensen og Helle Mau Jensens Fond

- Udgivelse af Dranella – et dansk modeeventyr

Ege Fonden

- Udgivelse af Dranella – et dansk modeeventyr
- Håndboldudstillingen Håndbold – Dansk Kulturarv

Midtjysk Skole og Kulturfond

- Udgivelse af Dranella – et dansk modeeventyr

Tage Vanggaard og Hustrus Fond

- Udgivelse af Dranella – et dansk modeeventyr

Gustav H. Christensen

- Sponsorat

Klosterlund Museumsforening

- Donation til Frivilligudflugt og nyt kassesystem

Museumsforeningen for Museum Midtjylland, Herning

- Donation til Frivilligudflugt og nyt kassesystem

Føtex Herning

- Støtte til Alletiders jul på Herningsholm

FAGENES FEST

– For dig

Aktivitetkort til projektet 'Fagenes Fest' som førskolebørn i Herning Kommune kan deltage i.

ET SMUGKIG IND I 2026

2026 bliver et år, hvor Museum Midtjylland både bygger videre på de strategiske hovedspor, der er lagt i de senere år, og samtidig ruste organisationen til en mere uforudsigelig omverden.

Flere af museets projekter når afgørende faser, og året vil være præget af udvikling, konsolidering og styrkede samarbejder.

UDVIKLING AF MUSEERNES RAMMER OG OPLEVELSER

På Klosterlund Museum fortsætter arbejdet med at udvikle det nye museum. I 2026 arbejder vi videre med indhold, formidling og fysiske rammer, så Klosterlund kan blive et moderne

og imødekomende mødested for både lokale, gæster og brugere af det omkringliggende natur- og kulturhistoriske landskab.

På Tekstilmuseet står 2026 i fortællingens tegn. Udstillingen om Dranella vil udfolde virksomhedens historie, designprofil og betydning for modeindustrien i Herning-området. Samtidig forventer vi de første konkrete resultater af samarbejdet med Herning Kommune om bedre rammer for bevaringen af tekstilindustriens historiske bygninger – en vigtig indsats for at styrke og aktivere områdets rige industrikultur-arv.

På Frilandsmuseet bygger vi videre på de gode erfaringer fra Fagenes Fest. I 2026 arbejder vi målrettet på at skabe fundamentet for et permanent tilbud til førskolebørn, hvor historisk

håndværk, leg og sansebaseret læring smelter sammen i et stærkt pædagogisk og historiefortællende miljø.

PUBLIKUMSUDVIKLING OG LÆRING

Børn og unges møde med kulturarven er fortsat en kerneprioritet for museet. Derfor fortsætter vi arbejdet med at sikre, at alle 3. klasser i Herning Kommune besøger Tekstmuseet til et forløb om tekstilindustriens kulturarv. I Ikast-Brandeborg Kommune vil Det Rullende Museum igen opsøge skolerne, så eleverne kan møde deres egen historie i øjenhøjde.

Den store julesatsning på Herningsholm Museum har givet os værdifulde erfaringer med formidling, der kombinerer kulturhistorie, kommerciel bæredygtighed og bred folkelig appel. I 2026 bliver det en central opgave at bringe disse erfaringer videre i arbejdet med at tiltrække nye publikumsgrupper.

Igen i 2026 vil museet samarbejde om at formidle historier dér, hvor mennesker allerede mødes om fælles interesser. Der vil derfor være et nyt samarbejde med MCH og Dansk Håndbold om en udstilling i forbindelse med EM i herrehåndbold i Jyske Bank Boxen.

FORSKNING, ANALYSE OG ARKÆOLOGISK BEREDSKAB

Museets arkæologer går et travlt og analytisk 2026 i møde. Der er fokus på at bearbejde og analysere det fundmateriale, der blev indsamlet ved Hedegård i de foregående to års udgravninger, for at nå endnu tættere på en forståelse af anlæggets struktur, funktion og betydning i jernalderen. Samtidig fastholder museet et højt beredskab i den bygherrefinansierede arkæologi, hvor store anlægsprojekter fortsat kræver hurtige og professionelle afklaringer samt smidige processer for vores samarbejdspartnere.

ORGANISATORISK STYRKELSE OG STRATEGISK ROBUSTHED

I en tid præget af global uro arbejder vi videre med at styrke vores beredskabsplaner, vores IT-sikkerhed og vores organisatoriske robusthed. Vi begynder samtidig at høste frugterne af det nye billetsystem, som giver nye muligheder for dataunderstøttet publikumsudvikling og for et tættere samarbejde med støtteforeningerne.

Endelig fortsætter implementeringen af den nye museumslov. 2026 bliver et centralt år for

at udvikle og styrke både organisationen og museets professionelle praksis. Vi vil arbejde fokuseret med kompetenceudvikling, fælles faglige retninger og organisatoriske strukturer, der understøtter museets ambitioner og strategiske mål.

Alt i alt tegner 2026 til at blive et år, hvor vi både skaber nyt, udbygger vores styrker og sikrer et solidt fundament for museets fremtidige udvikling – til gavn for gæster, lokalsamfund og kulturarv.

Vi glæder os til at se jer i 2026!

KRISTINE HOLM-JENSEN

Museumsdirektør

MUSEUM MIDTJYLLAND I TAL

Her kan du læse det meste om Museum Midtjylland i tal: Hvor mange ansatte vi er, hvor mange medlemmer vi har i vores venforeninger, hvor mange videnskabelige årsværk vi udgør, hvem der sidder i vores bestyrelse - og hvor mange arrangementer vi havde i 2025.

Dyk ned i tallene, bliv klogere på museet eller spring statistikken over. Samlet set gives der her et overblik over museets aktiviteter, og hvor mange, der har deltaget - samt dem som har været med til at lave dem.

BESTYRELSEN FOR MUSEUM MIDTJYLLAND

Marianne Bjørn

Formand, Herning Kommune

Erhverv: Selvstændig kost- og træningskonsulent.

Bestyrelsesposter og tillidshverv:

Medlem af Herning Byråd. Næstformand i det Regionale Arbejdsmarkeds Råd og i Vildbjerg Erhvervsråd. Bestyrelsesmedlem i Danhostel Herning Vandrerhjem. Repræsentantskabsmedlem i MCH og i Vildbjerg Sports- og Kulturcenter.

Inge Dinis

Næstformand, Ikast-Brande Kommune

Erhverv: Folkeskolelærer

Bestyrelsesposter og tillidshverv:

Medlem af Ikast-Brande Byråd, Bestyrelsesmedlem Operaen i Midten og i Ikast-Brande Spildevand, Formand for biblioteks- og kulturforeningen i Midtjylland, for Dansk Skoleidræt Midt- og Vestjylland og Formand for Kreds- og kommuneudvalget i Dansk Skoleidræt, Næstformand i Dansk Skoleidræt, Medlem af Dansk Skoleidræts idrætsfaglige udvalg.

Henning Pedersen

Udpeget af Museumsforeningen for Museum Midtjylland, Herning

Erhverv: Direktør i Kollund A/S

Bestyrelsesposter og andre tillidshverv:

Bestyrelsesformand Fonden for Blichermuseet på Herningsholm, Ejerforeningen Holmparken 1-7 og bestyrelsesmedlem i Vestjysk Kunstforening, Ulfborg.

Liselotte Olesen

Udpeget af Klosterlund Museumsforening

Erhverv: Lærer

Bestyrelsesposter og andre tillidshverv:

Formand for Klosterlund Museumsforening

Rikke Andersen

Udpeget af Museum Midtjyllands bestyrelse

Direktør for SPOT Festival, Bestyrelsesleder i Dansk Live, bestyrelsesmedlem i Musikkens Hus og Aalborg Symfoniorkester, bestyrelsesmedlem i Grobund Bandakademi.

Kristoffer Jensen

Udpeget af Museum Midtjyllands bestyrelse

Manager Grundfos Heritage

Bestyrelsesformand Dansk Motor- og Maskinsamling

Medlem af repræsentantskabet Energimuseet

Formand for arbejdsgruppen for projekt Teknisk Kulturarv

Britta Timm Knudsen

Udpeget af Museum Midtjyllands bestyrelse

Professor emerita

Brit Vestergaard

Medarbejderrepræsentant

Museumsinspektør

Museets repræsentant i bestyrelsen for Nationalpark Hurreid

REVISION

BDO, Herning

MEDARBEJDERE

Hvor mange medarbejdere er vi på Museum Midtjylland - og hvordan fordeler de sig?

Samlet set rummer Museum Midtjylland:

Fastansatte årsværk: **22,6**

Heraf fastansatte videnskabelige årsværk (AC-personale inkl. museumsleder): **14,09**

Heraf er fastansatte på ph.d-niveau: **1**

Årsværk som udgøres af fleksjobs o.l.: **2,41**

Årsværk udført af projektansatte: **1,12**

Heraf videnskabelige projektansatte årsværk (AC-personale inkl. museumsleder): **1,12**

Årsværk udført af frivillige: **4,3**

SAMTLIGE MEDARBEJDERE 2025

Agnete Høj Posselt
Andreas Mohr Pedersen
Allan Buch Nielsen
Anne Julie Tscherning Bibby
Anne Line Trøllund Nielsen
Anne Marie Larsen
Annette Rosendal Nielsen
Astrid Colding Sivertsen
Birgit Toft
Brit Vestergaard
Christina Vestergaard Nielsen
Constanze Rassmann
Cæcille Andreas Andersen
Ditte Skov Khan
Ellen Christensen
Esther Stücker Jeppesen
Ida Charlotte Pedersen
Inga Kofoed Andersen
Jakob Mohrsen Kjær
Jeppe Mohr Pedersen
Jesper Meyer Christensen
Jonas Lymann Jensen
Julia Vestergaard Myrhøj
Julie Kveiborg Lolk
Kathrine Knudsen Møller
Katrine Amalie Lewinsky Moestrup
Kristine Holm-Jensen
Line Christine Hansgaard Schnoor
Lone Ritchie Andersen
Louise Jensby
Louise Aarestrup Knudsen
Maja Theodoraki
Malene Dinah Elkjær-Christensen
Martin Winther Olesen
Maya Tønning Pedersen
Mette Hansen
Michelle Skov Hansen
Nanna Grønbech Sørensen
Nanna Lyngø Jonassen
Niels-Jørn Skaibek Brinch
Roland Conrad Rasmussen
Sara Prang Jensen
Stina Tang Frandsen
Søren Timm Meltvedt Christensen
Thea Høst Sandborg Weinreich
Vibeke Juul Pedersen

MEDARBEJDERES REPRÆSENTATION

KRISTINE HOLM JENSEN

Museumsdirektør, cand. mag

BESTYRELSESPOSTER

Den selvejende institution Fonden for Textilforum A/S

Ejendomsselskabet Textilforum A/S
Søby Brunkulsmuseum
Midtjyske Museers Udviklingsråd
Kultursamarbejdet i Midt-Vestjylland
VisitHerning
Bornholms Museumsforening

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Æresbindesøster i Hosebinderlauget
Altingets Kulturpolitiske Netværk, netværksgruppe
Dansk Erhverv, Kulturnetværket
Midtjysk Lederforum, netværksgruppe
Kulturledergruppen Herning, netværksgruppe
Kulturledergruppen Ikast-Brande, netværksgruppe
Hærvejsgruppen, Ikast-Brande Kommune
Strategisk samarbejdsgruppe med Silkeborg, Skanderborg og Horsens museer, direktørgruppen

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

23/2 – Gæsteprædikant i Herning Valgmenigheds Kirke
30/3 – Oplæg på Historiske Dage
22/8 – Oplæg på Kulturmødet Mors
22/9 – Oplæg på Dragt- og Tekstilnetværket

PUBLIKATIONER

Dranella – et dansk modeeventyr, redaktion samt forord

JESPER MEYER CHRISTENSEN

Samlingschef, cand.mag.

BESTYRELSESPOSTER

Blicher-selskabet, bestyrelsesmedlem

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Encounter, Dansk Center for Herregårdsforskning
ODMs netværk for nyere tids fysiske kulturarv
ODMs nyere tids netværk

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

11/4: Samlingsnetværksmøde nyere tid, Struer Museum
16/5: Netværksmøde vedr. kap. 8-arbejde, Tekstilmuseet
23/5: Foredrag for kunstnergruppe, Naturcenter Harrild Hede
22/9: Netværksmøde vedr. kap 8-arbejde, Horsens Museum
24/9: ODM-seminar om lavenergimagasiner, København

BRIT VESTERGAARD

Museumsinspektør, cand.mag.

BESTYRELSESPOSTER

Naturnationalpark Harrild Hede og Nørlund Plantage

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

ODMs Nyere Tids netværk
ODMs Netværk for frivilligkoordinatorer

JULIE LOLK

Museumsinspektør, cand. mag.

BESTYRELSESPOSTER

Klosterlund Museumsforening, bestyrelsesmedlem og sekretær

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Udvikling Hærvejen (nationalt netværk)
Arbejdsgruppe omkring Hærvejshandleplanen, Ikast-Brande
Lokal Hærvejsgruppe Engesvang
Lokal Hærvejsgruppe Nørre Snede

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Hærvejsmødet 2025/ Nordkraft, Aalborg

CONSTANZE RASSMANN

Forskningschef og Afdelingsleder Kulturhistorie, ph.d.

BESTYRELSESPOSTER

Jysk Arkæologisk Selskab (Bestyrelsesmedlem)

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Regionsarkæologisk Netværk
Grøn Omstilling, ODM
Arkæologisk samarbejde med Museum Horsens, Museum Skanderborg og Museum Silkeborg

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Konference Helle Vandkilde/ Aarhus
Jernalderseminar/ Herning
Kollokvium Johannes Müller/ Kiel

PUBLIKATIONER

Gilded Bronze Networks? The golden artefacts from Arildskov, Boest, Denmark, 2025, Bronzization (Archaeopress),

MARTIN WINTHER OLESEN

Museumsinspektør, cand.phil.

BESTYRELSESPOSTER

"Grønt råd" i Herning Kommune

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Forsknings- og publikationsgruppe omkring Yng-

re germanertids sværd HEM 5332 X 237

(Nationalmuseet, DTU, Heimdal Archeometri og Museum Midtjylland)

Under Pres Forskningsgruppe omkring højstatusfund fra ældre romertid (Museum Horsens, AAU, Moesgård Museum og Museum Midtjylland)

PUBLIKATIONER

Xenia Pauli jensen, Orla Madsen, Martin Winther Olesen, Constanze Rassmann og Esther Stückler Jeppesen 2025: Keltiske spejlinger i Hedegård. I Kelternes Verden, Europas Urkraft, Jysk arkæologisk selskab, Moesgård 2025.

VIBEKE JUUL PEDERSEN

Museumsinspektør, cand.mag.

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Regionsmøde, Arkæologi, Moesgaard
Dialogforum for det åbne land, Ikast-Brande Kommune
Tur for det Grønne Råd og Fagudvalgene i Silkeborg, Ikast-Brande, Horsens og Skanderborg Kommuner
Jernalderseminar, Museum Midtjylland
SLKS Årsmøde, København

SØREN TIMM CHRISTENSEN

Museumsinspektør, cand.mag.

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Tillidsrepræsentant for DM-medlemmer SAM-udvalg

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Intet nyt fra jernalderen...? Nye fund og forståelse. Jernalderseminar, Herning med oplæg. Arrangør: Museum Midtjylland, Museum Silkeborg, Museum Skanderborg og Horsens Museum. 26.09.25

LINE SCHNOOR

Museumsassistent, arkæologi

BESTYRELSESPOSTER

Julepyntsansvarlig i Arkæologisk Afdeling

LONE RITCHIE ANDERSEN

Museumsinspektør, arkæologi, cand. mag.

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Intet nyt fra jernalderen...? Nye fund og

forståelse. Jernalderseminar, Herning med oplæg. Arrangør: Museum Midtjylland, Museum Silkeborg, Museum Skanderborg og Horsens Museum. 26.09.25

KATRINE LEWINSKY MOESTRUP

Undervisningsansvarlig

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Nationale Skoletjeneste Netværk
Netværk for relationskompetence

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Nationale Skoletjeneste Netværk, Undervisningens værtskab
Museumsreformens betydning for børn og unge

PUBLIKATIONER

Hygiejnebindets historie, Kaskelot, Biologiforbundet

ANNE JULIE TSCHERNING BIBBY

Museumsinspektør, cand. mag.

GRUPPER, NETVÆRK OG UDVALG

Museumsforeningen for Museum Midtjylland
Styregruppen for Center for Design- og Produktionshistorie, SDU

ERGANE: Early career Researchers of Garments And textiles Network.

Dragt- og Tekstilnetværk, ODM: Netværk af ansatte på museer i Danmark med dragt- og tekstilsamlinger og ansatte på kulturinstitutioner og forskere, der arbejder med historiske dragter og tekstiler.

ReHUB Herning: Tekstilsymbiose med fokus på bæredygtig produktion, Bæredygtig Herning Netværket Sceneskift, kulturel formidling af bæredygtighed, Bæredygtig Herning Følgegruppe for SorTex-projektet: Udvikling og test af metoder til udnyttelse af tekstilaffald i Danmark og Sverige, Bæredygtig Herning

KURSER, SEMINARER OG KONFERENCER

Closing Loops "Den forbrugerdrevne grønne omstilling", konference, Tekstilmuseet, Herning
SorTex-konference, Tekstilmuseet/Bæredygtig Herning, Herning

Center for Design- og Produktionshistorie (SDU), årligt seminar, Clay, Middelfart
Dragt- og Tekstilnetværkets landsmøde og seminar 2025, Tekstilmuseet, Herning

PUBLIKATIONER

Drabella -Et dansk modeeventyr, 2025, Strandberg Publishing
Joyful, Wonderful, and useful – Samplers from

Anna Næsgaard's Needlework, 2025, Piecework (Håndarbejds magasin, US)

MUSEUMSSTATISTIKKEN

AKTIVITETER & EVENTS

I 2025 havde Museum Midtjylland i alt:

Offentlige arrangementer/foredrag/workshops på museets besøgssteder (ekskl. skoleundervisning): **67**

Arrangementer uden for museet (fx byvandring, åbne udgravninger o.l.): **21**

BESØGSTAL

Museum Midtjylland består af fire besøgssteder. Forneden er opgjort det samlede besøgstal for hele museet og for de enkelte besøgssteder.

MUSEUM MIDTJYLLAND: 46.485 BESØGENDE

Samlet besøgstal for hele Museum Midtjylland - inkl. besøgende til arrangementer uden for museernes besøgssteder og undervisning.

TEKSTILMUSEET: 8.414 BESØGENDE

FRILANDSMUSEET HERNING: 3.486 BESØGENDE

HERNINGSHOLM MUSEUM: 5.867 BESØGENDE

KLOSTERLUND MUSEUM: 4.029 BESØGENDE

BESØGENDE PÅ BYVANDRINGER, USTILLINGER OG ARRANGEMENTER UDEN FOR MUSEERNE SAMT ARKÆOLOGISKE UDGRAVNINGER 24.689 BESØGENDE

UNDERVISNING

Her gennemgår vi antal af elever, som har deltaget i vores forskellige undervisningstilbud. I 2025 havde museet samlet set besøg af:

Børn fra daginstitutioner: **694**

Grundskoleelever: **1.536**

Studerende fra ungdomsuddannelser: **164**

Studerende fra andre uddannelser: **195**

Samlet antal elever & studerende: **2.589**

WEBSITE

ANTAL AKTIVE BRUGERE **54.455**

Det antal personer, som har interageret med websitet.

ANTAL SESSIONER **85.870**

Sessioner er brugerinteraktioner på websitet af en vis varighed og aktivitet.

ØKONOMI: ÅRSRESULTAT 2025

Museum Midtjylland har samlet set haft en omsætning på 20 mio. kr. Heraf udgør den arkæologiske afdelings omsætning 7 mio. kr. Samlet set kommer museet ud med 0 i årets resultat efter henlæggelser.

Årets økonomi er påvirket af flere forhold. En væsentlig faktor er, at Textilforum Fonden ikke har været i stand til at udlodde midler til museet som i de foregående år. Dette har haft en markant effekt på årets resultat. Til gengæld har entreindtægter og rundvisninger ligget højere end tidligere år, mens omsætningen fra café og butik har været lavere. Overordnet set er det lykkedes museet at styrke fundraisingen og sikre øget ekstern medfinansiering. Samtidig har Herning Kommunes beslutning om en fast bevilling til museets undervisningsindsats stor betydning for den fremtidige økonomiske stabilitet.

Museum Midtjylland har løbende opbygget henlæggelser for at sikre økonomisk robusthed i en sektor præget af udsving. Den bygherrebetalte arkæologi er stærkt konjunkturfølsom, og museet har bevidst valgt en model med fastansatte arkæologer for at sikre hurtig, kompetent og sammenhængende sagsbehandling for kommunerne og lokale bygherrer. Modellen indebærer en økonomisk risiko, men understøtter hjemkommunernes ambitioner om at være erhvervsvenlige og sikre stabil myndighedsbetjening. Henlæggelserne anvendes samtidig strategisk til at realisere mål i museets flerårige udviklingsplan, herunder udviklingen af Tekstilmuseet og Klosterlund som stærke kulturhistoriske attraktioner.

I 2025 har museet anvendt henlæggelser fra tidligere år til at finansiere en række nødvendige og strategisk prioriterede udgifter, som ikke kunne dækkes af den ordinære drift. Der er anvendt henlæggelser til etableringen af et nyt IT-system, implementeringen af et nyt billetsystem og til at dække et underskud i den bygherrebetalte arkæologi. Derudover er der anvendt henlæggelser til finansiering af bogprojektet Dranella – et dansk modeeventyr,

idet det ikke var muligt at rejse fuld ekstern finansiering til udgivelsen. Der er desuden brugt henlæggelser til konsulentbistand i forbindelse med sygemeldinger og opstarten på en intern udviklingsproces for organisationen samt til udviklingsprojektet på Klosterlund Museum.

Årets resultat (overskud/underskud): **0 DKK**

Procentdel af museets samlede udgifter som blev anvendt til drift o.l.: **13,4%**

Hjemstedskommunens ordinære tilskud beregnet pr. indbygger: **55,12 DKK**